

Кубрак О. С.

*Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», аспірантка кафедри екологічного права*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Проблема класифікації публічних екологічних інтересів ще не була об'єктом самостійного ґрунтовного наукового дослідження, незважаючи на її безперечне теоретичне і практичне значення. Адже вона дозволяє розкрити не тільки їх сутність і зміст, але й специфіку реалізації й захисту цих інтересів. Науково-теоретичне підґрунтя при вивченні терміна «інтерес» склали праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань теорії держави та права, а також галузевих наук – земельного й екологічного права С. О. Боголюбова, О. М. Вінник, М. І. Васильєвої, О. К. Голиченкова, С. В. Михайлова, О. В. Малька, В. В. Субочева, К. Ю. Тотьєва, М. М. Бринчука, В. В. Петрова, В. К. Попова, В. С. Шахова, Ю. С. Шемшученка та ін.

Здійснення такої класифікації буде сприятиме чіткому розумінню кола інтересів і встановленню їх проявів і впливу на суспільні відносини, а також заходів правової охорони, форм і способів їх захисту. Законодавство, що регулює сферу екологічних відносин, не містить нормативного закріплення поняття «публічний екологічний інтерес». У Законі України «Про навколишнє природне середовище» категорія «інтерес» вживається декілька разів. У преамбулі цього Закону зазначається, що цей акт прийнято в інтересах нинішнього й майбутніх поколінь. У п. «е» ст. 3 Закону вказуються основні принципи охорони довкілля, науково обґрунтовується узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства на підставі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища. Обов'язок громадян – не порушувати екологічні права й законні інтереси інших суб'єктів, що закріплено в п. «в» ст. 13 Закону.

Правова категорія «інтерес» різноманітна за своїм змістом. Загальноновизнаними можна вважати такі класифікації відповідно до: а) суб'єкта інтересу – індивідуальні, групові, суспільні; б) спрямованості – політичні, економічні, соціальні, духовні та інші; в) характеру носія інтересів – класові, національні, державні; г) значення інтересу для суспільно-історичного розвитку – консервативні, прогресивні, реакційні (Сивий Р. До питання про інтерес як критерій поділу права на приватне та публічне. 2004, с.54) ; д) дії в часі – довготривалі й короткотривалі; е) актуальності – поточні й перспективні; ж) сфери охоплення інтересу – загальні й часткові. Розрізняють також інтерес безпосередній, що викликається привабливістю об'єкта, й опосередкований, викликаний до об'єкта як засобу досягнення мети діяльності. (Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. 2003, с. 18,19)

Як доречно зазначає С. В. Михайлов, поділ інтересів за ступенем їх загальності (суспільності) на приватні й публічні ще з часів римського права не втрачає своєї актуальності для різних сфер і методів правового регулювання. Своєчасним він є і для науки екологічного права.

Зазначені інтереси мають внутрішню диференціацію: за суб'єктивним складом вони поділяються на загальносуспільні, регіональні й місцеві, за характером – на класові, національні й державні. На думку М. І. Васильєвої, публічні екологічні інтереси охоплюють державні інтереси в тій частині, яка віддзеркалює екологічні інтереси суспільства загалом, а також громадські, зокрема в тій мірі, яка відповідає рівню свідомості й пізнання цих інтересів і яка може бути забезпечена правовим захистом в індивідуальних соціально-економічних чи політичних умовах. (Васильєва М. І. Публичные экологические интересы: проблемы теории. 2004, с. 15)

За часом дії інтереси можуть бути постійними й тимчасовими. Останні у свою чергу, поділяються на довгострокові й короткострокові, які змінюються під впливом об'єктивно існуючих економічних, екологічних, соціальних та інших чинників.

За сферою дії публічні екологічні інтереси можуть бути поділені на матеріальні, політичні й духовні. Матеріальні пов'язані зі споживанням, оновленням і збереженням природних ресурсів; політичні виражають можливість індивіда брати участь у здійсненні державної влади (за допомогою проведення референдуму з питань охорони довкілля, участі у процесі підготовки і прийняття значущих рішень), установа контролю за владою (шляхом судового оскарження рішень і дій (бездіяльності) державних органів та посадових осіб, а також їх, що порушують екологічні права громадян); духовні забезпечуватимуть зростання рівня екологічної культури людини.

За можливістю здійснення виокремлюють інтереси реальні й помилкові, що суперечать загальним засадам права й нормам моралі.

Заслужовує на увагу класифікація публічних екологічних інтересів на зовнішні і внутрішні. Перші містяться у сфері міжнародного співробітництва (стосовно трансграничного забруднення атмосферного повітря на великих відстанях, міжнародної торгівлі видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, захисту озонового шару та ін.), а другі визначені в законодавстві України, яке визначає міру їх закріплення й реалізації.

Зауважимо при цьому, що наведений перелік класифікацій публічних екологічних інтересів не є вичерпним, його можна розширити шляхом доповнення.

Класифікація публічних екологічних інтересів дозволить упорядкувати їх, розмежувати або узагальнити, що сприятиме їх подальшому науковому дослідженню і стане в нагоді для оптимізації правотворчої і правозастосовної діяльності в суспільстві й державі. Науково-теоретичний

аналіз класифікації публічних екологічних інтересів сприятиме формуванню методологічних засад вивчення й вдосконалення правового регулювання екологічних правовідносин, визначенню їх змісту й сутності, а також перспектив розвитку екологічної політики України.

Кондратенко Ю. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія», здобувачка
кафедри аграрного, земельного та екологічного права*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Створення ринку землі вимагає впровадження нової системи управління використанням землі – зонування із встановленням чітких, однозначних та юридично закріплених правил, що визначають для власника або орендаря земельної ділянки умови її використання та забезпечують можливість вибору форм використання та забудови цих ділянок із створенням сприятливих умов для розвитку інвестиційної діяльності на землі, розростання підприємницької ініціативи. По-перше, внаслідок зонування відбувається поділ території та встановлюються містобудівні регламенти для кожної територіальної зони – перелік всіх допустимих видів, умов і обмежень забудови та іншого використання земельних ділянок у межах цих зон. По-друге, це нерозривний зв'язок зонування із плануванням та забудовою територій. Зонування сприяє впорядкуванню процесу створення та експлуатації об'єктів нерухомості як взаємопов'язаного комплексу будівель, споруд і земельної ділянки, на якій вони розташовані. По-третє, зонування земель здійснюється виключно в межах населених пунктів. Ця ознака закріплена нормативно в ч. 1 ст. 180 Земельного кодексу і носить імперативний характер.

Оскільки в межах населеного пункту розташовуються землі житлової та громадської забудови, зонування стосується лише земель цієї категорії. Зонування земель затверджуються відповідним органом місцевого самоврядування і складаються з двох частин: текстової та графічної. Саме у текстовій частині визначається перелік переважних і допустимих видів забудови та іншого використання земельних ділянок у межах окремих зон.

Зонування міста в цілому деталізує концепцію генерального плану міста у напрямку раціонального використання міських територій. При цьому визначаються обов'язковий і допустимий види використання землі в кожній зоні. Вимоги і правила, передбачені внаслідок зонування, обов'язкові для всіх власників земельних ділянок, будинків і споруд на території міста, а також для проектних, пошукових, будівельних організацій, всіх видів інженерних та експлуатаційних служб. Зонування як система містобудівних правил передбачає обмеження щодо освоєння території, господарювання на ній, кількості поверхів і розмірів будинків, щільності